

כ"ז בכסלו, התשפ"ד
10/12/2023
סימוכין : 562034323

לכבוד
רוקחים אחראיים בתי מרקחת
בעלי בתי מרקחת
רוקחים אחראיים בתי מסחר
בעלי בתי מסחר

שלום רב,

עקרונות לשמירה על רצף טיפול תרופתי בעת הפסקות חשמל בשעת חירום – מלחמת חרבות ברזל

משרד הבריאות רואה חשיבות ניכרת להנגשת שירותי בית המרקחת וטיפול תרופתי למטופלים באשר הם ברגיעה ובשעת חירום. בשעת חירום, בין היתר נדרש לתת מענה להתנהלות בעת הפסקות חשמל ותקלות תקשורת.

מסמך עקרונות זה מאפשר התאמה של תהליכים על מנת להבטיח זמינות שירותי רוקחי ותרופות למטופלים במצבים של הפסקות חשמל ולדאוג לרצף טיפול תרופתי.

תהליכים רבים בהתנהלות בתי מרקחת, ניפוק תכשירים והבטחת תנאי אחסון נאותים לצורך שמירה על איכות, יעילות ובטיחות התכשירים, תלויים בהספקת חשמל סדירה.

מטרת מסמך זה לרכז את כלל ההנחיות בנושא הנדרשות לשמירה על רצף טיפול תרופתי בעת הפסקות חשמל כאשר אין מקור חשמל חלופי. במסמך זה, ההנחיות עבור חדרי תרופות זהות למפורט עבור בתי מרקחת.

התארגנות בתי מרקחת להפסקות חשמל

1. חשוב שלבית המרקחת יהיה אמצעי הספקת חשמל חלופיים כגון גנרטור או UPS אליו תחברנה מערכות קריטיות: מקררי תרופות, מחשבים מערכת ניטור טמפרטורה רציפה וארון תקשורת לצורך מתן מענה ולשמירה על פעילות המקררים ומערכות מחשב למשך הפסקות חשמל קצרות.
2. בתי המרקחת בעלי גנרטור, מתבקשים לבדוק את תקינותם ולדאוג למילוי סולר כולל עד כמה שניתן הספקת סולר נוספת לפעילות של לפחות 24 שעות.
3. נדרש כי לבית המרקחת יהיה המידע על משך שמירת טמפרטורה תקינה במקרר לאחר התחלת הפסקת חשמל. נתונים אלה ניתן לקבל ממסמכי ואלידציה של המקררים.
4. חשוב לדאוג להימצאות אמצעי ניטור טמפרטורה הפועלים באמצעות סוללות ושאינם תלויי חשמל: למקררי התרופות ולחדרי בית המרקחת, על מנת לוודא לנטר את תנאי האיחסון גם בהיעדר חשמל.
5. חשוב לוודא קיום קו טלפון קוי שאיננו חשמלי.
6. יש לדאוג לתאורת חירום באיזורים השונים של בית המרקחת: חדר קבלת קהל, מחסן, חדר ייעוץ רוקחי ומעבדה.

היערכות קופות חולים למתן שירותי רוקחות וניפוק תרופות בעת הפסקות חשמל

1. על קופות החולים לוודא כי במסגרת פריסה גיאוגרפית של בתי המרקחת אשר נותנים שירות למטופלים, יהיו גם בתי מרקחת בעלי אפשרות לתת מענה לניפוק תכשירים גם בעיתות של הפסקות חשמל (בעלי גנרטור או UPS בעל פעילות ארוכת שעות המחובר למקררים, למחשבים וארון תקשורת. בתי מרקחת אלה יכולים להיות בתי מרקחת של הקופה או בתי מרקחת הנמצאים בהסדר עם הקופה. יש לבצע מיפוי כחלק מההערכות הקופה, של בתי המרקחת לשם קבלת תמונה מלאה ליכולת מתן מענה למטופלים במצבים של הפסקות חשמל.

באחריות קופת החולים לפרסם את המידע לציבור המטופלים.

2. יש לקדם אפשרות של שילוח תרופות לבית המטופל בהתאם למוגדר בנוהל 128 של אגף הרוקחות. יש לפרסם למטופלים אפשרות זו אשר תקל עליהם בקבלת תרופות מבתי מרקחת שלא נפגעה פעילותם.
3. בתקופת חירום זו של מלחמת חרבות ברזל, יש לבצע מיפוי יזום של מטופלים כרוניים ולדאוג לניפוק תכשירים למספר חודשים על מנת למנוע מצבים של חוסר בתרופות.

ניפוק תכשירים למטופלים

כיום, רוב המרשמים הינם מרשמים דיגיטליים, כך שבעת הפסקת חשמל, אין באפשרות הרוקחים לראות את המרשמים ולנפק תכשירים לפיהם כמו גם שאין נגישות למידע חשוב כגון היסטוריית ניפוקים, בדיקות מעבדה, אישורים מיוחדים וכו'.

יש להפנות מטופלים לקבלת תכשירים בעת הפסקות חשמל בבתי מרקחת הפועלים באמצעות גנרטור או אמצעי חשמל חלופיים אחרים או בבתי המרקחת הנמצאים מחוץ לאיזור הפסקת החשמל. (על פי מיפוי של הקופה).

כמו כן על קופות החולים לפעול עם ערכת חירום "מרפאות אחודות" בה יש טפסים לרישום מרשמים ידניים. נדרש להפיץ ערכות אלו לכלל המרפאות כחלק מההערכות.

במידה ונדרש ואין בית מרקחת פעיל עם חשמל, להלן עקרונות לניפוק תכשירים למטופלים בבתי מרקחת הנמצאים בהפסקת חשמל:

הזדהות המטופל במרפאה ובבית המרקחת

1. על פי הנחיית האגף לפיקוח קופות חולים הזדהות המטופל תעשה באמצעות כרטיס חבר קופה או בהצגת אמצעי זיהוי מהימן אחר (כמו תעודת זהות, רישיון רכב וכדומה, סיסמה חד פעמית - OTP)
2. בהגדרת מצב חירום ניתן להזדהות גם על ידי מסירת מספר תעודת הזהות (יתכן כי הכרטיס או התעודה אינם זמינים למטופל או לשליח).

מרשם רופא

1. תכשירי מרשם ינופקו על פי מרשם. בעת הכרזה על מצב חירום והנחייה כתובה של אגף הרוקחות, באחריות קופות החולים לקבוע הסדרים מול בתי המרקחת לרבות בתי המרקחת הנמצאים בהסדר ולפרסם את ההנחיות לכלל הרוקחים ולמטופלים.
2. בית המרקחת יהיה רשאי, לכבד מרשם, גם שאינו של קופת חולים או בית חולים, שנשלח בפקס או בכל אמצעי אלקטרוני אחר המאפשר את קריאה והבנת המרשם. (כמו הודעה או תמונה בטלפון נייד או ווטסאפ. המכיל את המידע המפורט בהתאם לתקנות הרופאים (מתן מרשם) התשמ"א-1981.
3. קופות החולים יפרסמו לרוקחים בבתי המרקחת הנחיות לכיבוד מרשמים שנשלחו בפקס או אמצעי אלקטרוני אחר כמפורט בסעיף 2 לעיל, במסגרת סל השירותים של הקופה.

4. בהתאם להוראות סעיף 21ד לחוק ביטוח בריאות ממלכתי, התשנ"ד-1994 כל בית מרקחת רשאי להתחבר למאגר המרשמים של כל קופת חולים ולנפק תכשירים במחיר מלא למטופל אם בית המרקחת אינו בהסדר עם קופת החולים המבטחת.
5. אין לכבד מרשם לסמים מסוכנים שאינו עומד בדרישות הוראות החוק או נוהל 155.
6. בעת ניפוק של תכשיר לפי תקנה 29 לתקנות הרוקחים (תכשירים), תשמ"ו-1986, ניתן לנפק בעת הפסקת חשמל טיפול המשכי במידה ולאחר בירור ברישומי בית המרקחת או מול מערכת אישורים של הקופה בבית מרקחת שאין באיזור הפסקת החשמל.
7. התחלת טיפול בתכשיר לפי תקנה 29 לתקנות הרוקחים (תכשירים), תשמ"ו-1986, תעשה לאחר קבלת טופס מאושר. במצב של טיפול מציל חיים, ניתן לפנות טלפונית לרוקח מחוזי לקבלת הנחיות.

תשאל ויעוץ למטופל

1. ככלל יש לבצע תשאול והדרכה רוקחית למטופל בהתאם לנהלי משרד הבריאות והכללים הנהוגים לרבות בטלה-רוקחות (בכל דרך של שירותי רוקחות מרחוק ובכל אמצעי תקשורת בהתאם לעניין).
2. הרוקח בעת הניפוק יעזר בכל האמצעים הקיימים לרשותו כמו :
רשומת המטופל, תשאול המטופל או בא כוחו, מידע ממערכות המידע כמו אופק/ איתן.
3. באחריות הרוקח להסביר למטופל על הוראות השימוש והנטילה לרבות בכתב.

ניפוק מידי ודחוף

רוקח רשאי לנפק תכשיר מרשם ללא מרשם רופא, בהתאם להוראות סעיף 26א לפקודת הרוקחים [נוסח חדש], התשמ"א-1981 ולנוהל 154 ניפוק תכשיר בלא מרשם על ידי רוקח בשל צורך מידי ודחוף של אגף הרוקחות.

שליח

1. בהנחיה זו שליח הוא כל אדם המשמש להעברת המירשם או להעברת התכשירים מבית המרקחת למטופל. שילוח יכול להיעשות על ידי בית מרקחת באמצעות חברת שילוח איתה קיים לבית המרקחת הסכם איכות (כמוגדר בנוהל 128 של אגף הרוקחות), או שליח מטעם המטופל.
2. במצב חירום אין חובה שיינתנו לשליח או לבית המרקחת יפוי כח מאת המטופל.

תיעוד

במקרה של הפסקת חשמל או שיתוק מערכות מידע ותקשורת יש לבצע תיעוד ידני של הניפוקים בפנקס המרשמים הידני. לאחר חזרת החשמל ופעילות תקינה של מחשב בית המרקחת, יש להשלים את התיעוד בפנקס המרשמים הממוחשב.

בתי מרקחת פרטיים שלא בהסדר עם קופת החולים

1. בתי מרקחת פרטיים שאינם בהסדר עם קופות החולים יכולים אך אינם נדרשים לספק תרופות בהסדרים של מבוטחי קופה שלא נמצאת איתם בהסדר.
2. בית מרקחת בהסדר עם אחת מהקופות אינו מחוייב לספק שירותים למטופלי קופה שאינם בהסדר איתו.
3. בהתאם להוראות סעיף 21ד לחוק ביטוח בריאות ממלכתי, התשנ"ד-1994 כל בית מרקחת רשאי להתחבר למאגר המרשמים של קופת חולים ולנפק תכשירים במחיר מלא למטופל באחריות קופת החולים לאפשר למטופלים בשע"ח לבצע רכש מבית מרקחת שאינו בהסדר.

תשלום וגבייה עבור רכישת התרופות

1. בכל בית מרקחת שבהסדר עם קופת חולים התשלום יהיה בהתאם לתכנית הגבייה המאושרת.
2. עלות השתתפות עצמית וזכאות מיוחדת לרבות אישורים והנחות, ניתן לבדוק מול בתי מרקחת אשר אינם באיזור הפסקת החשמל.
3. במרפאה ראשונית שהופעלה במתכונת "מרפאה אחודה" התשלום יהיה בהתאם לתכנית הגבייה המאושרת לאותה קופה. באחריות קופת החולים לוודא שמערכות בית המרקחת יכולות ל"מכור" למטופל שאינו מהקופה.
4. בבית מרקחת פרטי שאינו בהסדר עם הקופה יגבה מחיר מלא, כמקובל.
5. לאחר סיום מצב החירום תתבצע התחשבות של המבוטח עם קופת החולים.

אחסון תכשירים בבית המרקחת

ככלל על מנת להבטיח יעילות ובטיחות תכשיר רפואי יש להקפיד על תנאי האחסון כפי שנקבעו על ידי היצרן. תנאי היציבות של תכשיר נקבעים במסגרת פיתוח התכשיר, בכפוף לבדיקות הנעשות גם בתנאי טמפרטורות גבוהות. מצבים של הפסקות חשמל, ישפיעו באופן ישיר על פעילות מערכות המיזוג, פעילות מקררים ומערכות ניטור טמפרטורה התלויות בחשמל ולכן חשוב לדאוג לאמצעים לגיבוי בעת הפסקת חשמל. בתום כל הפסקת חשמל, יש לשלוח דיווח לרוקחות המחוזית אשר תכלול לפחות את הפרטים הבאים: מועד התחלת הפסקת החשמל, מועד סיום הפסקת החשמל, טמפרטורה מקסימלית במקררים ומשך החריגה (במידה והיתה) וטמפרטורה מקסימלית בחדרי בית המרקחת ומשך החריגה במידה והיתה. בנוסף, במידה ובוצע פינוי תכשירים לבית מרקחת אחר באיזור שמחוץ לאיזור הפסקת החשמל, יש להעביר לרוקחות המחוזית את תיעוד האירוע (כמפורט בסעיף 5 להלן).

תכשירי קירור

1. ככלל, בעת הפסקת חשמל, חשוב לצמצם משמעותית את תדירות ומשך הפתיחה ואף להימנע מפתיחת מקררי התרופות וזאת על מנת לשמור על טמפרטורת המקרר בטווח של 2-8 מעלות.
2. ישנם תכשירי קירור אשר עבורם היצרן קבע תנאי יציבות גם בטמפרטורה של עד 25 מעלות. מידע זה מופיע על גבי אריזת התכשיר ובעלון לצרכן. בעת ניפוק למטופלים נדרש להסביר על קיצור חיי מדף בהתאם להוראות היצרן.
3. תכשירי קירור אשר אין עבורם תנאי יציבות בטמפרטורת החדר מאת היצרן, ונחשפו לטמפרטורה חריגה, יש לפעול לפי נוהל 126 של אגף הרוקחות.
4. חיסונים אשר נחשפו לטמפרטורות חריגות, יש לפעול כמוגדר בנוהל" שימוש בחיסונים לאחר חשיפה לטמפרטורות חריגות".
5. בעת פגיעה באספקת חשמל אשר תגרום להפסקת חשמל ממושכת גם מעבר לפרק הזמן שאמצעי הספקת החשמל החלופי מספק, יש לשקול העברת תכשירי הקירור למקרר חלופי הנמצא מחוץ לאיזור הפסקת החשמל. העברת התכשירים צריכה להתבצע בתנאי הובלה נאותים כולל תיעוד הטמפרטורה בהובלה ותיעוד מלא של התהליך לרבות שעת פינוי, טמפרטורה הובלה ושעת הגעה למקרר חלופי.

תכשירים בטמפרטורת חדר עד 25 מעלות

בתקופת מלחמת חרבות ברזל, לאור העובדה שמדובר בחודשי חורף, אין חשש לחריגות טמפרטורה אשר יכולות לפגוע באיכות תכשירים אשר תנאי האחסון מוגדרים בטמפרטורת חדר עד 25 מעלות, במצבים של הפסקות חשמל. חשוב לנטר את הטמפרטורה עד כמה שניתן גם במהלך הפסקת החשמל ולכן חשוב שיהיה רגש לניטור שאינו תלוי בחשמל.

התארגנות בתי מסחר להפסקות חשמל

בהתאם לתוכנית המשכיות עסקית (BCP- Business Continuity Plan) ותכנית התאוששות מאסון (DRP-Disaster Recovery Plan) של בית המסחר, בית המסחר נדרש לדאוג ולוודא כי קיימים בידו אמצעים לפעילות תקינה לרבות: הבטחת תנאי האיחסון הנאותים של התכשירים, קבלת הזמנות מבתי המרקחת, ליקוט הספקות והפצה בתנאים נאותים. באחריות בית המסחר להפיץ לבתי המרקחת הנחיות ברורות במצב בו נדרש שינוי מההתנהלות שבשגרה.

התארגנות רוקחות מחוזית משרד הבריאות

1. הרוקחים המחוזיים ירכזו מיפוי של בתי המרקחת במחוז שיתקבל מקופות החולים, רשתות בתי המרקחת ובתי המרקחת הפרטיים והיערכותם להפסקות חשמל. המיפוי יכלול הימצאות אמצעים חלופיים לחשמל (גנרטור, UPS), פרוט הסדרים עם קופות החולים, פעילות קנביס ופעילות מיוחדת.
2. הרוקחים המחוזיים יפרסמו לבתי המרקחת במחוז דרכי התקשרות עם מחלקת הרוקחות המחוזית במצבים של הפסקות חשמל באיזור הלשכה.
3. חשוב לדאוג לאמצעי גיבוי לחשמל כגון מטענים ניידים על מנת להבטיח מתן מענה שוטף לבתי המרקחת גם בעת הפסקות חשמל.

הנחיות למטופלים בביתם

1. חשוב לשמור על רצף טיפולי ולהמשיך ליטול את התרופות
2. חשוב לצמצם למינימום אפשרי את פתיחת המקרר בעת הפסקת החשמל
3. יש לאחסן את התרופות במקום הקריר ביותר בבית
4. על גבי האריזות של תכשירי קירור רבים מוגדרים תנאי איחסון בטמפרטורת חדר לאחר פתיחה ושימוש ראשון – חשוב לקרוא את ההוראות הרשומות על האריזה ובעלון לצרכן.
5. לרוב, עליית טמפרטורה למשך מספר שעות מועט, לא אמורה לפגוע באופן משמעותי ביעילות ובטיחות התכשירים. אולם, הפסקה פתאומית ופגיעה ברצף טיפולי כן עלולה לפגוע ביעילות הטיפול. בכל מצב של חוסר וודאות, רצוי להתייעץ עם רוקח.

בכבוד רב,

מגר' אלי מרום
מנהל אגף הרוקחות

העתקים:

מר משה בר סימן טוב, מנכ"ל משרד הבריאות
ד"ר ספי מנדלוביץ, משנה למנכ"ל משרד הבריאות
ד"ר אסנת לוקסנבורג, מנהלת החטיבה לטכנולוגיות רפואיות
מר רן רידניק, ראש חטיבת כלכלה, רגולציה וחדשנות
מר ליאור ברק, סמנכ"ל לפיקוח על קופ"ח ושבי"ח
ד"ר הדר אלעד, ראש אגף רפואה קהילתית
מנהלים רפואיים בקופות
רופאים מחוזיים
רוקחים מחוזיים
אגף לשעת חירום